

Deák Márta Sarolta*

Magzati jogalanyiség és abortuszsabályozás Lengyelországban

1. BEVEZETŐ GONDOLATOK

Kortárs viszonylatban rendszeresen napirenden lévő kérdés a méhmagzat jogi státuszának kérdése, amely komoly társadalmi feszültségeket is szül, ugyanis szoros az összefonódás az abortusszal kapcsolatos felvetésekkel. Különösen aktuális ez a téma Lengyelországban, ahol Európa egyik legszigorúbb abortuszsabályozása van hatályban. Az elmúlt években időről időre visszatérő eleme volt ez a társadalmi diskurzusnak, nagy volumenű tiltakozások és megmozdulások is szerveződtek a kérdéskör nyomán. A téma sokszor politikai színezetet is kap, hiszen a szabályozás irányvonala értékítélet mentén dől el. Emiatt – a változó politikai környezetet szem előtt tartva – érdemes újra és újra megvizsgálni a lengyelországi helyzetet.

Jelen tanulmány a magzati jogalanyiség és az abortusz szabályozásának lengyelországi vetületeit igyekszik feltárni, kezdve azt a jogszabályi háttér bemutatásával, majd joggyakorlati kitekintéssel zárva.

2. ALAPFOGALMAK

A terhességmegszakítás (idegen szóval abortusz) alatt a terhesség megszakítását értjük, ami rendszerint az állapotos nő döntése alapján következik be. Jelen tanulmány a terhességmegszakítás és az abortusz terminusait szinonim módon alkalmazza. Fontos megkülönböztetni a vizsgálat tárgyát a spontán vetéléstől, amelyre az orvosi szaknyelv ugyanúgy az „abortusz” kifejezést használja, azonban annak patomechanizmusa és jogi megítélése alapvetően eltér a szándékosan indukált terhességmegszakítástól. A tanulmány kizárólag azon terhességmegszakítási esetekkel foglalkozik, amelyek az állapotos nő tudatos döntése nyomán, egészségügyi szakemberek közreműködésével, jogilag és orvosilag szabályozott keretek között történő beavatkozással szakítják meg a terhességet.

3. TÖRTÉNETI ELŐZMÉNYEK

A XX. század második felében a vasfüggöny keleti oldalára került Lengyelország jelenlegi helyzetét szinte minden szempontból meghatározza a szocializmus öröksége, amely hosszú évekig meghatározta a jogi, társadalmi, gazdasági struktúráját. Ennek nyomai a mai napig megfigyelhetők. Különösen erős

ez a magzati jogalanyiség és az abortusz témájában, hiszen a szocialista politika markánsan befolyásolta a társadalom fel fogását ezen kérdéskörben. Lengyelország 1932-ben a világon másodikként legalizálta a terhességmegszakítást az anya életveszélyének fennállása, vérfertőzés vagy nemi erőszak esetén.¹

A keleti blokk országaiban a népesedéspolitikai különböző célokra fektette a hangsúlyt attól függően, hogy éppen mi volt a legsürgetőbb az állam számára. A korai időszakban az ideológiai célok megvalósítása volt az elsődleges, ezután a gazdasági fejlődést igyekeztek népesedéspolitikai eszközökkel elősegíteni, majd a rendszerváltást megelőző évtizedben inkább a gyermekvállalásra való ösztönzés érdekében hoztak intézkedéseket.² A Szovjetunióban már 1920-ban törvényesítették³ az abortuszt, 1955-ben a kérésre történő, komolyabb feltételekhez nem kötött terhességmegszakítást („*abortion on demand*”),⁴ és ezt később a keleti blokk államai is követték. Lengyelországban a rendszerváltozás előtti, 1956-os abortusztörvény alapján az „*abortion on demand*” szellemében, társadalombiztosítás által finanszírozott művi terhességmegszakítás volt jellemző. Hozzá kell tenni, hogy a jogszabály értelmezése az évek folyamán némileg megváltozott, ugyanis az '50-es években még a szigorúbb értelmezés volt uralkodó. Ez a '60-as évektől átalakult egy jóval engedékenyebb jogalkalmazási megközelítéssé, amely széles körben tette lehetővé az abortuszok elvégzését. A fogamzásgátló eszközök korlátozott rendelkezésre állása miatt gyakorlatilag fogamzásgátlásként funkcionált az abortusz ebben az időszakban.⁵

- HUSSEIN, J., COTTINGHAM, J., NOWICKA, W., & KISMODI, E. (2018). *Abortion in Poland: politics, progression and regression*. Reproductive Health Matters, 26(52), 11–14. <https://doi.org/10.1080/09688080.2018.1467361>
- HOÓZ, I. (1983): *Társadalompolitika, gazdaságpolitika, szociálpolitika, valamint a népesedéspolitikai kapcsolatai a szocialista államokban*. Kutatási jelentés. <http://www.demografia.hu/kiadvanyonline/index.php/kutatasijelentesek/article/view/1959/2205> [letöltés dátuma: 2025. november 11.].
- TJETZE, C., & LEHFELDT, H. (2002): *Legal Abortion in Eastern Europe*. JAMA, 288(4), 437–439. <https://jamanetwork.com/journals/jama/fullarticle/330789> [letöltés dátuma: 2025. november 11.].
- DUDOVÁ, R. (2010): *The Framing of Abortion in the Czech Republic: How the Continuity of Discourse Prevents Institutional Change*. Sociologický časopis / Czech Sociological Review, 46(6), 945–976. <https://doi.org/10.13060/00380288.2010.46.6.04> [letöltés dátuma: 2025. november 11.].
- KAPELAŃSKA-PRĘGOWSKA, J. (2021): *The scales of the European Court of Human Rights: Abortion restriction in Poland, the European consensus, and the state's margin of appreciation*. HHR Journal, 23(2), 213–224. <https://www.hhrjournal.org/2021/11/02/the-scales-of-the-european-court-of-human-rights-abortion-restriction-in-poland-the-european-consensus-and-the-states-margin-of-appreciation/> [letöltés dátuma: 2025. november 11.].

* Kutató, Magánjogi Főosztály, Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet.

4. NEMZETKÖZI KITEKINTÉS

Az Európai Parlament Jogi Bizottsága 1898-ban fogadta el a Rothley- és a Casini-jelentést, amelyben megfogalmazták, hogy „az ember soha nem tekintendő tárgynak, mindig el kell ismerni személyiségét”, illetve hogy „egyértelmű, hogy az élethez való jog a fogantatás pillanatában kezdődik”.⁶ Ezek alapján születtek meg az Európai Tanács 1046/86. és 1100/89. határozatai. Ezek a jelentések azonban csak ajánlás jellegűek, ezért a tagállamok jogalkotására nem lehetne hatással. Az Emberi Jogok Európai Egyezménye megfogalmazásában a törvény védi mindenkinek az élethez való jogát.⁷ A magyar „mindenki” és az angol szövegben használt „everyone” kifejezés is tartózkodik a magzati élet értékelésétől. Egyébként is megfigyelhető az, hogy a magzati jogalanyiség kérdésében az Európai Unió szervei nem avatkoznak bele a belső jog rendelkezései alapján meghozott döntésekbe, amire eklatáns példa az Emberi Jogok Európai Bírósága által tárgyalta *D. v. Ireland*⁸, amelyet a Bíróság elutasított arra hivatkozva, hogy az alperes nem merítette ki a hazai jogorvoslati lehetőségeket.

A nemzetközi jog tekintetében az ENSZ által kiadott Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának van még jelentősége, amelyben megfogalmazódik a szervezet álláspontja a különböző emberi jogok kapcsán. A dokumentum 1. és 3. cikke releváns a dolgozat szempontjából, amely kijelenti, hogy „Minden emberi lény szabadon születik és egyenlő méltósága és joga van.”, illetve, hogy „Minden személynek joga van az élethez, a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz”. Az „*all humans are born free and equal in dignity and rights*” tétel hatalmas horderejű, hiszen az egyik legtöbbet hivatkozott és a legtöbb nyelvre lefordított dokumentum egyik első megállapítása, amely újra és újra visszaköszön.

5. AZ ABORTUSZ JOGSZABÁLYI HÁTTERE

Az abortusz szabályozási környezetet több szempontból is megközelíthetjük. Az alkotmányos védelmet élvező alapjogok közül több is érintett az abortusz kapcsán, például az élet és az emberi méltóság védelme. Emellett polgári és büntetőjogi aspektusai is vannak a kérdéskörnek. Mivel a kérdéskör főleg alapjogi fókuszú, jelen tanulmány első sorban ezeket vizsgálja, azonban nem lehet elmenni a polgári jogi és a büntetőjogi szabályozás mellett sem.

5.1. ALKOTMÁNYOS ALAPOK

Lengyelország Alkotmányának⁹ 38. cikke határozza meg az állam életvédelmi kötelezettségét, aminek értelmében a „Lengyel Köztársaság biztosítja minden ember életének jogi védelmét”. Az élet védelme és az emberi méltósághoz való jog közötti összefüggést a Lengyel Alkotmánybíróság (*Trybunał Konstytucyjny*, a továbbiakban: TK) több ítéletében is megerősítette.¹⁰ A 38. cikk a hatóságok számára is kötelezettséget jelent az élet védelmét szolgáló intézkedések meghozatalára. A cikk megfogalmazása egyrészt irány szab az alacsonyabb szintű jogalkotási tevékenységnek, másrészt pedig alapot biztosít azok értelmezéséhez. Ehhez az alkotmányos védelemhez nyúlik vissza a halálbüntetés, valamint az eutanázia tilalma. Kiemelendő azonban, hogy csupán a 38. cikkre hivatkozva nem lehet megállapítani az abortusz alkotmányellenességét, amellyel kapcsolatban egymástól markánsan eltérő vélemények vannak jelen a szakmában.¹¹ A TK álláspontja szerint a demokratikus jogállamiság elve a születendő gyermek életét is védi. Ezért feltételezhető, hogy ez az elv a jogalkotóra nézve kötelezettséget keletkeztet e védelem konkrét megnyilvánulásainak meghatározására.

5.2. POLGÁRI JOGI SZEMPONTOK

A polgári jog területén a magzati jogalanyiség kérdésének megítélése tartozik a legfontosabb feladatok közé. Ennek legkritikusabb pontja az élet kezdetének meghatározása. A természettudományok az életet a férfi és a nő ivarsejtek egyesülésétől, a fogantatás pillanatától számítják. Azok az elméletek, amelyek szakaszolják az emberi életet a fejlődés alapján, arra engednek következtetni, hogy létezik olyan periódus egy ember életében, amikor még nem, avagy már nem ember.¹² A kortárs magyar jogtudományban Navratyil Zoltán teszi fel azt a kérdést, hogy vajon melyik pontja az az emberi fejlődésnek, amikortól biztosan emberről lehet beszélni? Rajta kívül Jobbágyi Gábor is rávilágított arra az ellentmondásra, hogy a születéstől számított emberi élet esetén a nyolc hónapos koraszülött gyermeket már megilleti a védelem, míg a kilenc hónapos még meg nem született gyermeket nem. Ezek az ellentmondások a lengyel polgári jog művelői körében is vitákat szülnek.

6 KÖRÖSI, A. (2016): *Jogvédelem az élet kezdetén: A méhmagzat jogalanyi státusza*. Jog–Állam–Politika, 8(2), 135–149. https://epa.oszk.hu/03000/03010/00002/pdf/EPA03010_jap_2016-02_135-149.pdf [letöltés dátuma: 2025. november 11.].

7 EURÓPAI TANÁCS (1950. november 4.): *Az Emberi Jogok és Alapvető Szabadságjogok Európai Egyezménye*. https://www.echr.coe.int/documents/convention_hun.pdf [letöltés dátuma: 2025. november 11.].

8 EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGA (2006. június 28.): *D. kontra Írország* (ügyszám: 26499/02) [Ítélet]. <https://www.refworld.org/cases/ECHR/470376a62.html> [letöltés dátuma: 2025. november 11.].

9 SEJM OF THE REPUBLIC OF POLAND (1997): *A Lengyel Köztársaság Alkotmánya* [angol nyelvű fordítás]. Elérhető: <https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/angielski/konse.htm> [letöltés dátuma: 2025. november 11.].

10 WYROK TK z 23.03.1999 r., K 2/98, OTK 1999, nr 3, poz. 38. és WYROK TK z 7.01.2004 r., K 14/03, OTK-A 2004, nr 1, poz. 1.

11 SARNECKI, P. (2016): Art. 38. In L. GARLICKI & M. ZUBIK (Eds.): *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz* (Vol. II, 2nd ed.). Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe. <https://sip.lex.pl/#/commentary/587744248/541688/garllicki-leszek-red-zubik-marek-red-konstytucja-rzeczypospolitej-polskiej-komentarz-tom-ii-wyd-ii-pit=2025-11-12&cm=URELATIONS> [letöltés dátuma: 2025. november 11.].

12 NAVRATYIL, Z. (2005): Az asszisztált reprodukciós eljárások a jogi szabályozás tükrében – különös tekintettel az in vitro embrió helyzetére. *Debreceni Jogi Műhely*, 2 (Különszám). <https://ojs.lib.unideb.hu/%20DJM/article/view/6580> [letöltés dátuma: 2025. november 11.].

A lengyel Polgárjogi Kódex¹³ (*Kodeks Cywilny*, a továbbiakban: KC) 8. cikke rendelkezik arról, hogy minden ember születésétől fogva jogképes. Ebből kiindulva a jogképesség megszerzésének egyetlen feltétele az ember élve születése.¹⁴ A KC nem határozza meg a születés körülményeivel kapcsolatos feltételeket, továbbá azt sem, hogy milyen körülmények fennállásakor állapítható meg az élve születés. Egy egészségügyi miniszteri rendelet megfogalmazása szerint élve születettnek minősül az anya testéből teljes mértékben kilökött vagy kivett újszülött, függetlenül a terhesség időtartamától, amely a kilökődés vagy kivétel után lélegzik vagy bármely más életjelet mutat.¹⁵

A KC normaszövege a magyar Polgári Törvénykönyvvel szemben nem rendelkezik a méhmagzat jogi státuszáról. Bár a 8. cikk (2) bekezdése tartalmazott erre vonatkozó szabályozást, az csak négy évig volt hatályban. A *nasciturus* jogképességre vonatkozó általános rendelkezés hiányában a joggyakorlat építette ki a születendő gyermek feltételes jogképességének doktrínáját. Az akadémiai két álláspont alakult ki a kérdés vonatkozásában:

(1) A születendő gyermek feltételes jogképességgel rendelkezik, aminek felfüggesztő jellegű jogi feltétele az élve születés.

(2) A meg nem született gyermek nem rendelkezik feltételes jogképességgel sem. Az ezen elméletet vallók a 8. cikk (2) bekezdését hatálytalanító jogalkotói szándékra hivatkoznak.

A kettő közül a joggyakorlat az előbbi látszik elfogadni széles körben. Erre több bírósági ítélet is mutat. A Legfelsőbb Bíróság egyik meghatározó ítéletében úgy határozott, hogy a náci koncentrációs táborok áldozatainak kell tekinteni az elnyomást még magzati korban elszenvedő, élve született gyermekeket.¹⁶ Mindazonáltal rendkívül sok vitának ad teret az, hogy így a joggyakorlat kénytelen az analógia eszközét alkalmazni.

Az 1993-as családtervezési, emberi magzatvédelmi és az abortusz-engedélyezési törvény¹⁷ az egyik legszigorúbb Európában, sőt, nemzetközi viszonylatban is az élen jár. Ennek a törvénynek megfelelően csupán akkor engedélyezett az abortusz, amennyiben az anya élete vagy egészsége veszélyben van, az orvosi vizsgálatok minden kétséget kizáróan bizonyítják, hogy a magzatot súlyos és visszafordíthatatlan, halálos kimenetelű elégtelenség vagy gyógyíthatatlan betegség fenyegeti, továbbá abban az esetben, ha a terhesség bűncselekmény (sze-

xuális erőszak vagy vérfertőzés) következménye. Ez a különösen szűkre szabott rendelkezés szembeötlő kivételt képez Európa többi államához képest. Az 1993-as törvény kimondja, hogy az élethez való jogot védeni kell, ebbe beleértve annak születés előtti szakaszát is. A törvény nagy hangsúlyt fektet a preventív intézkedésekre, mint például a tudatos és felelős szexuális életre nevelésre és az iskolai tájékoztatásra.

Bár 1997-ben törvénymódosításra került sor, az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek nyilvánította, mivel a magzat élethez való jogába ütközött. A magzat élethez való jogát pedig az Alkotmányból vezették le, ami nem fogalmaz konkrétan a magzati életről, viszont megállapítja minden ember élethez való jogát. Az Alkotmánybíróság ebben a döntésében alkotmányellenesnek minősítette a „szociális indokok” alapján történő terhességmegszakítást, ami még szerepelt az 1993-as abortusztörvényben. E döntését azzal indokolta, hogy a gyermek sorsáról való döntés nem csupán az anya, hanem az anya és az apa közös joga.

5.3. BÜNTETŐJOGI SZEMPONTOK

A lengyel büntetőjogi kódex¹⁸ (*Kodeks Karny*, a továbbiakban: KK) különös részének két cikke foglalkozik kifejezetten abortusszal kapcsolatos helyzetekkel. A 152. cikk rendelkezik a várandós nő beleegyezésével végrehajtott terhességmegszakításról, míg a 153. cikk a kikényszerített abortuszt pönalizálja. A két alakzat közötti különbséget a nő beleegyezésének megadása adja. A terhességmegszakításhoz a nő írásbeli hozzájárulása szükséges.¹⁹ Kiemelendő, hogy a jogalkotó nem korlátozta az elkövetők körét az egészségügyi dolgozókra.

A 152. cikk a nő beleegyezésével végzett terhességmegszakítás minősített eseteként határozza meg a méhen kívüli életre képes magzat elvetését. Erről a jogszabály konkrétan nem rendelkezik, az egészségügyi ismeretek és az inkubációs technikák ismeretében a doktrína szokásosan a WHO megállapításaival is egybehangzó, legalább 22 hetes és legalább 500 gramm súlyú magzat esetében állapítja meg a méhen kívüli életre való képességet. Ez a feltétel a 153. cikk által szabályozott, a nő beleegyezése nélkül végrehajtott terhességmegszakítás megállapításának is egyik feltétele.

6. KITEKINTÉS AZ ESETJOGRA ÉS A TÁRSADALOM REAKCIÓJÁRA

A különösen szigorú lengyel szabályozás eredményeképpen igen mozgalmas ítélkezési gyakorlatot tarthatunk számon a művi terhességmegszakításokkal kapcsolatban. Két kiváltképp érdekes esetet találhatunk a témakörben, ráadásul mindkét esetet nemzetközi szinten is élénk figyelem kísérte.

13 Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1071). [https://sip.lex.pl/#/act/16785996/443420091?directHit=true&directHitQuery=Kodeks%20cywilny&unitId=ks\(1\)tyt\(2\)dz\(1\)&searchPit=2025-11-13](https://sip.lex.pl/#/act/16785996/443420091?directHit=true&directHitQuery=Kodeks%20cywilny&unitId=ks(1)tyt(2)dz(1)&searchPit=2025-11-13) [letöltés dátuma: 2025. november 11.].

14 LUTKIEWICZ-RUCIŃSKA, A. [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz aktualizowany*, red. M. Balwicka-Szczyrba, A. Sylwestrzak, LEX/el. 2025, art. 8. <https://sip.lex.pl/#/commentary/587922587/794130/balwicka-szczyrba-malgorzata-red-sylwestrzak-anna-red-kodeks-cywilny-komentarz-aktualizowany?cm=URELATIONS> [letöltés dátuma: 2025. november 11.].

15 Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 kwietnia 2020 r. w sprawie rodzajów, zakresu i wzorów dokumentacji medycznej oraz sposobu jej przetwarzania (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 798 z późn. zm.). [https://sip.lex.pl/#/act/18980254?unitId=zal\(1\)](https://sip.lex.pl/#/act/18980254?unitId=zal(1)) [letöltés dátuma: 2025. november 17.].

16 Wyrok SN z 29.05.1996 r., III ARN 96/95, OSNP 1996, nr 24, poz. 366. <https://sip.lex.pl/#/jurisprudence/520119499> [letöltés dátuma: 2025. november 17.].

17 The Family Planning, Human Embryo Protection and Conditions of Permissibility of Abortion Act of 7 January 1993; <https://reproductiverights.org/maps/provision/polands-abortion-provisions/> [letöltés dátuma: 2025. november 17.].

18 Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 383). <https://sip.lex.pl/#/act/16798683/442358225?directHit=true&directHitQuery=kodeks%20karny&searchPit=2025-11-17> [letöltés dátuma: 2025. november 17.].

19 BUDYN-KULIK, M. [w:] *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, red. M. Mozgawa, LEX/el. 2025, art. 152. <https://sip.lex.pl/#/commentary/587736989/804823/mozgawa-marek-red-kodeks-karny-komentarz-aktualizowany?cm=URELATIONS> [letöltés dátuma: 2025. november 17.].

Mindkét esetet vizsgálva felmerülhet bennünk a kérdés, hogy a nemzetközi jog mikor avatkozhat bele a belső jogba.

Alicja Tysiac a harmadik gyermekével volt várandós, amikor kérelmezte a terhessége megszakítását, hogy megelőzze súlyos rövidlátásának rosszabbodását. Annak ellenére, hogy a szakorvosok vizsgálata alapján fennállt a lehetősége annak, hogy a terhesség és a patológiás elváltozások összefüggésben álltak egymással, ez nem volt teljes bizonyossággal megállapítható, ezért nem adtak engedélyt Tysiacnak az abortuszra. A szülés után nem sokkal Tysiac látása súlyosan megromlott, és büntetőfeljelentést tett az eljáró szakorvosok ellen, akik nem engedélyezték a terhességszakítást. A lengyel büntető-eljárás összes fellebbviteli szakaszában ejtették a vádakát, Tysiac pedig az Emberi Jogok Európai Bíróságához fordult, akik végül a javára ítélték.²⁰

A Bíróság döntéséhez Francisco Javier Borrego bíró fűzött eltérő véleményt, amelyben párhuzamba állította az ügyet a D. v. Ireland ügygel, amit szintén tárgyalt a Bíróság, azonban ejtették a vádakát. Borrego – visszautalva az ENSZ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának 1. cikkelyére – rámutatott arra az ellentmondásra, hogy a Bíróság ítéletének megfelelően Tysiac akkor hatéves gyermekének az élete az Emberi Jogok Európai Egyezményébe ütközik. Megfogalmazódhat bennünk az a kérdés, hogy egy már megszületett emberről kimondhatjuk-e, hogy a születése alapjogokat sértett, amikor az ő életéhez való joga elvben erősebb alapjog az összes többinél.

A másik, élénk vitákat kiváltó ügyben egy 14 éves, szexuális erőszakot követően teherbe esett lány kérelmezte terhességének megszakítását a lengyel hatóságoktól.²¹ Sikertelenül megszereznie az ehhez szükséges ügyészi engedélyt, azonban amikor a műtét elvégzésére került sor, már nehézségekbe ütközött, ugyanis a körzeti kórház elutasította a beavatkozás véghezvitelét, azonban elmulasztottak kijelölni másik illetékes kórházat erre a feladatra. Az eset óriási nyilvánosság előtt zajlott, ami rendkívül kellemetlen volt a kérelmező felek számára. Az ügyet tovább bonyolította, hogy egyes *pro-life* orvosok, aktivisták és egyházi személyek igyekeztek a gyerek lányt arra rávenni, hogy ne vetesse el a gyermeket, hanem szülje meg és utána adja örökbe. Végül hosszas ügyintézés után egy távoli város magánklinikáján sikerült elvégeztetni az abortuszt. A továbbiakban hosszas jogi procedúra vette kezdetét, amely során az eljárás részleteinek jogszerűségét vizsgálták. A terhességszakítás megalapozottsága sosem volt kérdéses ebben az ügyben, inkább arra világított rá, milyen nehéz még alapos okkal is elvégeztetni az abortuszt. Több nemzetközi szervezet is figyelemmel kísérte az ügyet, az Amnesty International is sürgetőnek tartotta a lengyel szabályozás megváltoztatását a P. és S. v. Lengyelország alakulásának fényében.²²

2020. október 22-én a TK egyik ítéletében megállapította, hogy az 1993-as törvény az Alkotmány 38. cikkébe ütközik, ezért azt módosítani szükséges.²³ Erre válaszul százazrek részvételével kezdődött meg a „*Strajk Kobiet*”, „Nők Sztrájkja” elnevezésű tüntetéssorozat, amelyen az abortuszhoz való hozzáférés szigorítását célzó jogszabálycsomag ellen tiltakoztak.²⁴ Az ítélet nyomán a magzat súlyos rendellenességére hivatkozva kért terhességszakítás alkotmányellenesnek minősül, tehát az ún. „eugenikai abortuszok” tiltottak. A társadalom rendkívül heves reakciója mellett nemzetközi szinten is komoly visszhangja lett a TK ítéletének. Az Emberi Jogok Európai Bírósága megállapította, hogy az abortuszra vonatkozó lengyel jogszabályok megsértették egy terhes nő magánélethez és családi életéhez való jogát. Az ügyben a várandós nő magzatánál Down-szindrómát diagnosztizáltak, és az új szabályoknak megfelelő abortuszkorlátozások miatt törölték a már megtervezett terhességszakítást. A nőnek így jelentős többletköltségek mellett Hollandiába kellett utaznia, ott elvégeztetni a beavatkozást. A Bíróság ezt a magánélet és családi élet védelmének sérüléseként értékelte.²⁵ Lengyelországban jelenleg a TK státusza viták tárgya, amely ezen ítélet értékelését is érinti. Mindazonáltal a jelenleg hatályos szabályozás szerint továbbra is tiltottak az „eugenikai abortuszok”. Az anya életének közvetlen fenyegetettsége és nemi erőszakból fogant magzat esetében fennáll a lehetősége az abortusz kérvényezésének.

7. KONKLÚZIÓ

A magzati jogalanyiség kiemelten érzékeny és személyes téma. A magánélet sérthetlensége tartalmazza a szexuális élet intimitásának megőrzését is, amelynek szerves része a reprodukcióval kapcsolatos döntések személyes autonómiájának tiszteletben tartása. E kontextusban kiemelt jelentősége van az egyénileg formálódó meggyőződéseknek és lelkiismereti álláspontoknak, hiszen ez már a téma magánéleti jellegéből is következik.

Az állam életvédelmi kötelezettsége – függetlenül attól, hogy az adott jogrendszerben miként értékeli a magzati jogalanyiságot – megköveteli a meg nem született élet védelmét is. Ebből a szempontból a korlátlanul hozzáférhető terhességszakítás bevezetése potenciálisan súlyos társadalmi és demográfiai következményekkel járhat.

Lengyelország esetében különösen indokolt a témakör fokozott figyelemmel kísérése, mivel az elmúlt évek tapasztalatai azt mutatják, hogy a lengyel társadalom egyre érzékenyebben és intenzívebben reagál a magzati jogalanyisággal és az abortusz szabályozásával összefüggő kérdésekre. E társadalmi érzékenység jól kimutatható indikátora a 2018 óta folyamatosan jelen lévő, élénk közéleti és társadalmi érdeklődés a téma iránt.

20 EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGA (2007. március 20.): *Tysiac kontra Lengyelország* (ügyszám: 5410/03) [Ítélet]. <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22%3A%22Tysiac%22%7D> [letöltés dátuma: 2025. november 11.].

21 EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGA (2012. október 30.): *P. és S. kontra Lengyelország* (ügyszám: 57375/08) [Ítélet]. <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22%3A%22P.%20and%20S.%22%7D> [letöltés dátuma: 2025. november 11.].

22 AMNESTY INTERNATIONAL. (2012, October 31). *Poland must implement landmark European Court ruling on abortion* [Press release]. <https://www.amnesty.org/en/press-releases/2012/10/poland-must-implement-landmark-european-court-ruling-abortion/> [letöltés dátuma: 2025. november 11.].

23 TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY. (2020, Oktober 22): *Wyrok w sprawie K 1/20 – Planowanie rodziny, ochrona płodu ludzkiego...* [Ítélet]. Internetowy Portal Orzeczeń, IPO. <https://ipo.trybunal.gov.pl/ipo/Sprawa?sprawa=22412&cid=1> [letöltés dátuma: 2025. november 17.].

24 HUSSEIN, J., COTTINGHAM, J., NOWICKA, W., & KISMODI, E. (2018).

25 EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS (2023, december 14.): *M.L. kontra Lengyelország* (ügyszám: 40119/21) [Ítélet]. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-212756> [letöltés dátuma: 2025. november 17.].

IRODALOMJEGYZÉK

- AMNESTY INTERNATIONAL (2012, October 31): *Poland must implement landmark European Court ruling on abortion* [Press release]. <https://www.amnesty.org/en/latest/press-release/2012/10/poland-must-implement-landmark-european-court-ruling-abortion/>
- BUDYN-KULIK, M. [w:] *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, red. M. Mozgawa, LEX/el. 2025, art. 152. <https://sip.lex.pl/#/commentary/587736989/804823/mozgawa-marek-red-kodeks-karny-komentarz-aktualizowany?cm=URELATIONS>
- DUDOVÁ, R. (2010): *The Framing of Abortion in the Czech Republic: How the Continuity of Discourse Prevents Institutional Change*. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 46(6), 945–976. <https://doi.org/10.13060/00380288.2010.46.6.04>
- EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGA (2006. június 28.): *D. kontra Írország* (ügyszám: 26499/02) [Ítélet]. <https://www.refworld.org/cases,ECHR,470376a62.html>
- EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGA (2007. március 20.): *Tysiąc kontra Lengyelország* (ügyszám: 5410/03) [Ítélet]. <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%22Tysiac%22%7D>
- EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGA (2012. október 30.): *P. és S. kontra Lengyelország* (ügyszám: 57375/08) [Ítélet]. <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%22P.%20and%20S.%22%7D>
- EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGA (2023. december 14.): *M.L. kontra Lengyelország* (ügyszám: 40119/21) [Ítélet]. HUDOC, European Court of Human Rights. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-212756>
- EURÓPA TANÁCS (1950. november 4.): *Az Emberi Jogok és Alapvető Szabadságjogok Európai Egyezménye*. https://www.echr.coe.int/documents/convention_hun.pdf
- HOÓZ, I. (1983): *Társadalompolitika, gazdaságpolitika, szociálpolitika, valamint a népesedéspolitika kapcsolatai a szocialista államokban*. Kutatási jelentés. <http://www.demografia.hu/kiadvanyokononline/index.php/kutatasijelentesek/article/view/1959/2205>
- HUSSEIN, J., COTTINGHAM, J., NOWICKA, W., & KISMODI, E. (2018): *Abortion in Poland: politics, progression and regression*. *Reproductive Health Matters*, 26(52), 11–14. <https://doi.org/10.1080/09688080.2018.1467361>
- KAPELAŃSKA-PRĘGOWSKA, J. (2021). *The scales of the European Court of Human Rights: Abortion restriction in Poland, the European consensus, and the state's margin of appreciation*. *HHR Journal*, 23(2), 213–224. <https://www.hhrjournal.org/2021/11/02/the-scales-of-the-european-court-of-human-rights-abortion-restriction-in-poland-the-european-consensus-and-the-states-margin-of-appreciation/>
- KÖRÖSI, A. (2016): *Jogvédelem az élet kezdetén: A méhmagzat jogalanyi státusza*. *Jog–Állam–Politika*, 8(2), 135–149. https://epa.oszk.hu/03000/03010/00002/pdf/EPA03010_jap_2016-02_135-149.pdf
- LUTKIEWICZ-RUCIŃSKA, A. [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz aktualizowany*, red. M. Balwicka-Szczyrba, A. Sylwestrzak, LEX/el. 2025, art. 8. <https://sip.lex.pl/#/commentary/587922587/794130/balwicka-szczyrba-malgorzata-red-sylwestrzak-anna-red-kodeks-cywilny-komentarz-aktualizowany?cm=URELATIONS>
- NAVATYIL, Z. (2005): *Az asszisztált reprodukciós eljárások a jogi szabályozás tükrében – különös tekintettel az in vitro embrió helyzetére*. *Debreceni Jogi Műhely*, 2 (Különszám). <https://ojs.lib.unideb.hu/%20DJM/article/view/6580>
- SARNECKI, P. (2016). Art. 38. In L. GARLICKI & M. ZUBIK (Eds.): *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz* (Vol. II, 2nd ed.). Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe. <https://sip.lex.pl/#/commentary/587744248/541688/garlicki-leszek-red-zubik-marek-red-konstytucja-rzeczypospolitej-polskiej-komentarz-tom-ii-wyd-ii?pit=2025-11-12&cm=URELATIONS>
- TIETZE, C., & LEHFELDT, H. (2002): *Legal Abortion in Eastern Europe*. *JAMA*, 288(4), 437–439. <https://jamanetwork.com/journals/jama/fullarticle/330789>
- TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY (2020. október 22.): *Wyrok w sprawie K 1/20 – Planowanie rodziny, ochrona płodu ludzkiego...* [Ítélet]. Internetowy Portal Orzeczeń, IPO. <https://ipo.trybunal.gov.pl/ipo/Sprawa?sprawa=22412&cid=1>
- Wyrok SN z 29.05.1996 r., III ARN 96/95, OSNP 1996, nr 24, poz. 366. <https://sip.lex.pl/#/jurisprudence/520119499>
- Wyrok TK z 23.03.1999 r., K 2/98, OTK 1999, nr 3, poz. 38.
- Wyrok TK z 7.01.2004 r., K 14/03, OTK-A 2004, nr 1, poz. 1.